

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Лавриш Юліани Едуардівни

про дисертаційне дослідження Колісніченко Ангеліни Іванівни на тему
**«Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в
університетах Нідерландів»**,
поданого на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Інтеграція України до загальноєвропейського і світового освітнього простору зумовлює актуальність посилення уваги до мовної, зокрема іншомовної освіти як важливої сфери культурного життя, від якої залежить не лише збереження й відтворення культурних надбань минулого, ідеалів, цінностей, моделей та детермінантів поведінки людини, а й формування основ майбутнього нації, соціокультурних цінностей і здібностей, необхідних для ефективного розв'язання проблем в умовах сучасних швидких змін.

Втілення необхідних трансформацій можливе лише за умови співпраці України з країнами Європи, вивчення їхнього передового досвіду в галузі підготовки вчителів іноземних мов, що дасть змогу вітчизняній галузі освіти здійснювати підготовку фахівців нової генерації, здатних до активного життя та ефективного виконання своїх професійних функцій.

На особливу увагу заслуговують Нідерланди, які вважаються одним із засновників Європейського Союзу та мають високі освітні стандарти. Ця країна посідає найвищі місця в авторитетних міжнародних рейтингах з викладання іноземних мов, а також має позитивний досвід зростання освіченості населення і рівня володіння іноземними мовами.

З огляду на це, тема дисертаційного дослідження Ангеліни Іванівни Колісніченко «Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів» є актуальною для вітчизняної педагогічної науки і практики.

Тема дослідження є складовою наукової теми кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Конструювання змісту навчання іноземних мов на мовному факультеті» (державний реєстраційний номер № 111U007527). Тему дослідження затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 9 від 22 березня 2016 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з

координаційних досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 4 від 24 квітня 2016 року).

2. *Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації*

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, зазначимо такі, що мають вагоме значення для розвитку освіти в Україні: здійснено аналіз стану дослідженості наукової проблеми у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії; досліджено трансформації системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов у загальному контексті розвитку педагогічної освіти в Нідерландах; виокремлено організаційні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів; охарактеризовано педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів; здійснено порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у системі освіти в Україні та Нідерландах і запропоновано рекомендації для вітчизняної вищої педагогічної освіти щодо врахування позитивного нідерландського досвіду.

3. *Нові факти, одержані здобувачем*

У дисертації отримано нові факти, що мають вагоме значення для розвитку освіти. Зокрема, *уперше* виокремлено організаційно-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах: організаційні засади – відповідність підготовки майбутніх учителів іноземних мов міжнародним вимогам, орієнтування на популяризацію професії вчителя іноземних мов, на професійні профілі вчителів іноземних мов, надання альтернативи в отриманні освіти вчителям іноземних мов завдяки її гнучкості та мобільності, підтримка неперервної освіти, відповідність отриманої кваліфікації етапу освіти для здійснення професійної діяльності, орієнтування на освітнє партнерство; педагогічні засади – ґрунтування на стандартах підготовки майбутніх учителів іноземних мов, на компетентнісному підході, орієнтування на інновації та диджиталізацію, багатомовність, інтернаціоналізацію; *уточнено* періодизацію етапів становлення педагогічної освіти у Нідерландах; відповідність професійної підготовки фахівців з викладання іноземних мов у Нідерландах вимогам загальноєвропейського простору вищої освіти з урахуванням останніх змін у галузі їхньої педагогічної освіти; *подальшого розвитку набули* основні положення порівняльної педагогіки та порівняльного аналізу досвіду професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні та Нідерландах.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих Ангеліною Іванівною Колісніченко, дає підстави вважати її дисертацію завершеною і цілісною науковою працею з проблеми, що має важливе значення для вітчизняної педагогічної науки та освітньої практики. Дисертантка переконливо обґрунтувала тему роботи, категоріальний апарат дослідження, дібрала відповідні методи, що дало можливість отримати достовірні й обґрунтовані результати відповідно до поставленої мети. Визначений здобувачкою науковий апарат дослідження відповідає вимогам, які висуваються до такого рівня праць, і забезпечує розв'язання окреслених завдань.

Забезпеченню достовірності та обґрунтованості результатів сприяло використання комплексу взаємопов'язаних методів, як теоретичних (теоретичний та історико-логічний аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація; порівняльно-історичний та хронологічний методи; системно-структурний метод; системно-функціональний метод), так і емпіричних (вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, аналіз навчально-методичної документації; метод порівняльного аналізу).

Обґрунтованість результатів також забезпечена використанням широкої джерельної бази дослідження (205 найменувань, з них 105 – іноземними мовами), яка складається із законодавчих та нормативних документів у галузі освіти країн Західної Європи, Нідерландів та України, педагогічних, філософських, психологічних наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, основних документів Болонського процесу тощо.

Можемо констатувати, що апробація результатів дослідження є достатньо широкою. Основні положення дисертації було висвітлено на конференціях і семінарах різних рівнів – міжнародних, всеукраїнських, регіональних, – а також у наукових публікаціях здобувачки. Належний науковий рівень дисертації свідчить, що дослідниця володіє теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Теоретичні положення й висновки дослідження можуть сприяти розв'язанню наукових і практичних завдань у сучасних умовах реформування педагогічної освіти України. Отримані результати можуть бути використані в оновленні змісту навчальних дисциплін педагогічного напрямку («Порівняльна педагогіка», «Історія педагогіки», «Зарубіжні системи вищої освіти», «Методика навчання англійської мови», «Навчальна педагогічна практика», «Виробнича педагогічна практика»), навчальних дисциплін із викладання іноземних мов «Практикум усного та писемного мовлення», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», вибіркових дисциплін із проблем розвитку

середньої освіти, зарубіжної педагогіки. Дослідження має значний прогностичний потенціал і може дати поштовх подальшим науковим пошукам в означеному напрямі, які дадуть змогу використовувати досвід Нідерландів у практичній діяльності закладів педагогічної освіти в Україні.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

На схвальну оцінку заслуговує структура дисертації, якій притаманна чіткість, наукова обґрунтованість, відповідність логіці поставлених завдань. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи відображає виконання завдань і досягнення мети дослідження.

На підставі аналізу тексту наукової праці Ангеліни Іванівни Колісніченко можемо стверджувати, що вона є завершеним, самостійним, науково виваженим дослідженням, яке має науковою новизну, теоретичне й практичне значення.

Перший розділ дисертації присвячений аналізу теоретичних основ дослідження підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах. Авторка з'ясовує ступінь розробленості проблеми, аналізує процес становлення підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищій освіті Нідерландів як окремого напрямку професійної освіти, характеризує сучасний стан підготовки майбутніх учителів іноземних мов у нідерландській вищій освіті.

Цінним доробком роботи є те, що на основі вивчення праць зарубіжних і вітчизняних науковців дисертантка визначила основні методичні підходи (прямий, граматично-перекладацький, аудіо-лінгвістичний та комунікативний) до викладання іноземних мов у контексті освітніх реформ ХХ століття, обґрунтувала періодизацію домінування зазначених підходів, уточнила хронологічні етапи становлення іншомовної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

На увагу заслуговує висновок автора, зроблений в контексті вивчення сучасного стану підготовки майбутніх учителів іноземних мов у нідерландській вищій освіті, про подібності та відмінності між університетами прикладних наук та дослідницькими університетами за статусом та за рівнем освіти, остаточною метою підготовки.

У другому розділі дослідниця розглядає організацію підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів. З цією метою виокремлено та схарактеризовано організаційні та педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, проаналізовано зміст програми підготовки та здійснено огляд додаткових можливостей для підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов у контексті реалізації професійної діяльності.

Вважаємо, що дисертантка запропонувала вдале графічне узагальнення визначених нею організаційних та педагогічних засад підготовки вчителів

іноземних мов у Нідерландах на рисунках 2.4 (с. 113) та 2.6 (с. 129), які дають можливість цілісного сприйняття системи підготовки вчителів іноземних мов та особливостей її функціонування на сучасному етапі в Нідерландах.

У контексті визначення організаційних засад привертає увагу з'ясування дисертанткою досить широкого кола освітніх можливостей, які мають майбутні вчителі іноземних мов у Голандії, серед яких – вибір додаткових спеціальностей, участь у міжнародних програмах обміну, академічна мобільність та гнучкість самого процесу навчання, навчання у малочисельних групах, можливість індивідуальної роботи з викладачами, академічна автономія.

У третьому розділі здійснено детальний огляд сучасних тенденцій професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в системі освіти України, порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах і Україні та розроблено рекомендації щодо врахування прогресивних ідей нідерландського досвіду у вітчизняній системі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

На нашу думку, дисертантка цілком слушно здійснює компаративний аналіз у кількох напрямках: дослідження нормативних освітніх положень та контроль за їх дотриманням з боку відповідних органів влади обох країн; порівняння педагогічних основ та принципів; зіставлення змісту вищої освіти майбутнього вчителя іноземних мов в Україні та Нідерландах з урахуванням організаційних та педагогічних засад, визначених у другому розділі.

Позитивним вважаємо те, що в процесі порівняльного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах та Україні здобувачка дослідила та виявила не лише позитивні, а й негативні риси у педагогічній освіті обох досліджуваних країн.

Незаперечним здобутком роботи є обґрунтування узагальнених практичних рекомендацій для підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні з урахуванням позитивного досвіду успішних освітніх реформ у Нідерландах, а також запропоновані нею заходи, спрямовані на підвищення якості освіти українських учителів іноземних мов.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому високо оцінюючи наукове й практичне значення отриманих дисертанткою результатів, зазначимо певні дискусійні положення та зауваження, а також висловити окремі побажання:

1. На наш погляд у першому розділі занадто багато уваги приділено вивченню ретроспективи становлення педагогічної освіти та методичному аспекту викладання іноземних мов у Нідерландах. Викликає сумнів доцільність дослідження педагогічної освіти в цілому, беручи до уваги тему роботи, яка є значно вузкою і стосується підготовки вчителів іноземних мов.

2. Вважаємо, що варто об'єднати п. 1.1 та 1.2 в один підрозділ, присвячений формуванню й розвитку системи підготовки вчителів іноземних мов у вищій освіті Нідерландів, оскільки таким чином можна було показати цю генезу більш цілісно й послідовно, від початку і до сучасного етапу, відображаючи взаємозв'язок та наступність усіх її етапів.

3. Здійснюючи компаративний аналіз підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів та України, авторка обрала обмежену кількість університетів для дослідження змісту освіти майбутніх учителів. Варто було б збільшити кількість університетів для порівняння.

4. У п. 2.1 на с. 111, розглядаючи організаційні засади підготовки вчителів іноземних мов у Нідерландах, дисертантка побіжно торкається проблеми освітнього партнерства в Нідерландах, яке включає різні види співпраці, що відіграють надзвичайно важливу роль у підготовці вчителів іноземних мов. Вважаємо, що доцільно було приділити більше уваги вивченню нідерландського досвіду в цьому важливому питанні, оскільки в нашій країні проблема формування партнерських зв'язків в освіті постає дуже гостро.

5. Усі додатки варто було б перекласти українською мовою, що значно полегшило б сприйняття інформації та порівняння відповідних аспектів підготовки вчителів іноземних мов у Нідерландах та Україні.

Проте висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку здійсненого дослідження.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях

Матеріали дисертації опубліковано у 21 публікації, з яких 6 відображають основні наукові результати дисертації (1 у зарубіжному періодичному науковому виданні), 13 – апробаційного характеру, 2 – додатково висвітлюють наукові результати дослідження.

9. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст та структура автореферату відображають зміст дисертації та досить повно висвітлюють її основні результати, висновки й рекомендації.

10. Ідентичність змісту анотацій та основних положень дисертації

Зміст анотацій українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та досить повно висвітлює її основні результати, висновки й рекомендації.

11. Висновок

Результати аналізу дисертації, анотацій українською та англійською мовами, опублікованих праць дають підстави для висновку про те, що дослідження Колісніченко Ангеліни Іванівни «Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що слугує вагомим внеском у розвиток актуального напрямку вітчизняної педагогічної науки і практики.

З огляду на актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення, дисертація Колісніченко Ангеліни Іванівни «Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів» відповідає вимогам п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови
технічного спрямування № 2
Національного технічного
університету України «Київський
політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»

Юліана ЛАВРИШ

Підпис Юліани Лавриш засвідчую:

учений секретар
Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

Валерія ХОЛЯВКО